

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

การสรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยภาพรวม และจำแนกตามปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สมมติฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกันส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อย่างน้อย 1 ตัวแปร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ที่กำลังศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2552 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 6,500 คน จากคณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยอิสลามศึกษา คณะวิทยาการสื่อสาร และคณะรัฐศาสตร์ จำนวน 6,500 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างของยามานะ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ คณะที่ศึกษา จำนวนปีที่ศึกษา คำถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตามตัวเลือกที่กำหนดเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีลักษณะ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale อ้างถึงใน ชิดชนก เริงเซาว์, 2539 : 163-164) โดยกำหนดเกณฑ์การใช้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่ง จะมีเกณฑ์การใช้คะแนนในลักษณะทั้งเชิงบวก (นิมาน) และเชิงลบ (นิเสธ)

ตอนที่ 3 สอบถามปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนจาก ครอบครัว การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อนในสถาบันการศึกษา และการเรียนรู้ด้วยตนเองและ เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตาม มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale อ้างถึงใน ชิดชนก เริงเซาว์, 2539 : 163-164) โดยกำหนดเกณฑ์ การใช้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนคุณภาพของเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ได้ผ่านการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ชุดวัดระดับจิตสาธารณะของนักศึกษา ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสอบถามชุดปัจจัย สภาพแวดล้อมทางสังคม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เรียนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยอิสลามศึกษา คณะวิทยาการสื่อสาร และคณะรัฐศาสตร์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และเครื่องมือในการวิจัยไปขอความร่วมมือและ ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อทดลองใช้แบบสอบถาม ก่อนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 คณะศิลปกรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มด้วยตนเอง

3.3 จัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะของ นักศึกษา จำนวน 2 ครั้ง โดยมีนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 305 คน

3.4 รวบรวมเครื่องมือทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

4.1 หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package to Social Sciences for Windows)

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางและคำบรรยาย เสนอการแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีปัจจัยแตกต่างกัน กำหนดเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของฮิงเก้น (Hinkle, Wiersma and Jurs, 1982 : 110)

4.3 สร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางและคำบรรยาย

4.4 หาความถี่ของการเสนอแนะและการจัดประชุมกลุ่มย่อยในประเด็นที่มีความสอดคล้องกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. **ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ข้าพเจ้าชอบทำงานเป็นกลุ่มหรือหมู่ คณะ เพราะก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน และข้าพเจ้าจะแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อนๆ และรุ่นน้องที่มีฐานะยากจน หรือให้ความช่วยเหลือพวกเขาด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าคิดว่าควรทำกิจกรรมที่เป็นของตนเองให้สำเร็จก่อนที่จะไปช่วยเหลือผู้อื่น ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สนใจที่จะแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ เมื่อพบเห็นทรัพย์สินหรือสิ่งของสาธารณะถูกทำลาย และข้าพเจ้ารู้สึกไร้ค่าเมื่อเพื่อนๆ รบเร้าให้ทำกิจกรรมที่ไม่อยากทำ

2. ระดับความเห็นว่าเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นตัวพยากรณ์ ได้ดีคือ ด้านการเรียนรู้ ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 26.40 และสามารถร่วมเป็นตัวพยากรณ์ร่วมกับการสนับสนุนจากครอบครัว ได้ร้อยละ 30.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองด้านวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน รองลงมา คือนักศึกษาได้รับความรัก ความเอาใจใส่และพร้อมให้กำลังใจจากบุคคลในครอบครัว และนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีให้ต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาได้รับความช่วยเหลือทุนทรัพย์บริจาคเพื่อจิตสาธารณะประโยชน์ รองลงมาคือนักศึกษาได้รับคำชมเชยหรือรางวัลตอบแทนความดีจากบุคคลในครอบครัว และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

2.2 ด้านการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาแสดงพฤติกรรมอย่างเท่าเทียมกันในกลุ่มเพื่อนๆ ด้วยกัน รองลงมา คือนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ หรืออาจารย์อย่างกัลยาณมิตร และนักศึกษามีการพบปะกับเพื่อนๆ และอาจารย์ที่ได้ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษามีค่านิยมที่คล้ายคลึงกันกับเพื่อนๆ รองลงมาคือนักศึกษาได้รับสิ่งของแบ่งปันจากอาจารย์หรือเพื่อน และนักศึกษามีการยอมรับและเห็นคุณค่าจากอาจารย์และเพื่อนในกลุ่ม

2.3 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาเชื่อว่าถ้าบุคคลได้เห็นแบบอย่างที่ดีเพื่อชุมชน/สังคม มีจริยธรรมจะทำให้มีจิตสาธารณะสูง รองลงมาคือการมีจิตสาธารณะที่ดีได้ นักศึกษาต้องมีความสุขในการศึกษาค้นคว้า และมีความปรารถนาอย่างแท้จริงที่จะเรียนรู้ และการเรียนรู้แบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดีทำให้นักศึกษามีจิตสาธารณะในทางบวก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาสามารถอ่านทำความเข้าใจวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การสังเกต การฟัง การสรุป และการสื่อสารได้ก็จะนำตนเองเข้าไปช่วยทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมได้เช่นกัน รองลงมาคือนักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการใช้เหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ถือเป็นปัจจัยในการมีจิตสาธารณะ และนักศึกษามีความวิตกกังวลความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามความต้องการของตนเองจะทำให้มีจิตสาธารณะ

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน

1.1 ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ข้าพเจ้าชอบทำงานเป็นกลุ่ม หรือหมู่ คณะ เพราะก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน และข้าพเจ้าจะแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อนๆ และรุ่นน้องที่มีฐานะยากจน หรือให้ความช่วยเหลือพวกเขาด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าคิดว่าควรทำกิจกรรมที่เป็นของตนเองให้สำเร็จก่อนที่จะไปช่วยเหลือผู้อื่น ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สนใจที่จะแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ เมื่อพบเห็นทรัพย์สินหรือสิ่งของสาธารณะถูกทำลาย และข้าพเจ้ารู้สึกไร้ค่าเมื่อเพื่อนๆ รบเร้าให้ทำกิจกรรมที่ไม่อยากทำ

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะการปลูกฝังเกี่ยวกับความมีจิตสาธารณะ ได้มีการพยายามอย่างต่อเนื่องในทุกระดับของการศึกษา และในระดับอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนักศึกษาโดยให้มหาวิทยาลัยต่างๆ รับนโยบายไปดำเนินการ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2525) อีกทั้งในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในด้านนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานได้ระบุไว้ว่าเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ลึกซึ้งรอบ และมีความรู้เชิงจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพัฒนาหลักสูตรให้มีกิจกรรมควบคู่กับการเรียนการสอน และสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสังคม โดยให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2539) นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ ภาระหน้าที่หลักของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา คือ การผลิตคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านจริยธรรม ความรู้ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ เพื่อออกไปปรับใช้สังคม และเพื่อการพัฒนาประเทศ การที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ดังกล่าวต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ นับตั้งแต่การบริหาร การจัดการเรียนการสอนและงานกิจกรรมนักศึกษา ดังนั้นงานกิจกรรมนักศึกษาจึงเป็นงานหนึ่งที่มีบทบาทอย่างกว้างขวาง ในการที่จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538) กล่าวว่า การที่นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้แก่นักศึกษาจึงมีความสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนการสอนที่มีอยู่ในหลักสูตร ถือเป็นงานที่

สำคัญที่สุดในการพัฒนานักศึกษานอกห้องเรียน ซึ่ง ชาย โภชิตา และคณะ (2540) ได้ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจากประชากรหลัก 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำงานราชการ รัฐวิสาหกิจหรืองานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ส่วนตัว และกลุ่มนักศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยม ผลการศึกษาพบว่า ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติแบ่งเป็นสองระดับ ระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ อีกระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบบุคคลลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสมบัติ ไม่ว่าจะใช้หรือไม่ใช้มันก็ตาม สอดคล้องกับ วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ทำการศึกษาจิตสำนึกพลเมืองหรือจิตสำนึกสาธารณะในบริบทประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของการมีจิตสำนึกพลเมืองหรือจิตสำนึกสาธารณะมีหลายมิติ ได้แก่ การมีวินัยในตน ทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม เคารพกติกาที่ร่วมกันสร้างสิทธิและหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยจิตใจอาสาให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ใส่ใจกิจสาธารณะ การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ปกป้องความถูกต้องเพื่อความดี ความยุติธรรมและสันติภาพของสังคม การมีความผูกพันยึดมั่นในอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เงื่อนไขการก่อเกิดจิตสำนึกพลเมืองคือ การมีชีวิตของชุมชนที่ทำให้สมาชิกมีความสัมพันธ์กันในฐานะที่เท่าเทียม การปฏิบัติสำนึกพลเมืองอยู่ในวิถีชีวิต ความเป็นชุมชนที่สมาชิกเชื่อมโยงกันในฐานะพลเมือง มีความเท่าเทียมและเสมอภาคในเชิงการเมือง ความเป็นเอกภาพและสมานสามัคคี เชื่อถือและไว้วางใจกัน ผูกมัดตนเองกับหมู่คณะ การมีทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระบวนการหล่อหลอมทางการเมือง สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2549) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณธรรมใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมแห่งการสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มุ่งหวังให้คนไทยมีชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข โดยให้คำนิยามไว้ว่า **คนดี** คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น มีวินัย มีความเอื้ออาทร เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ พากเพียร ขยัน ประหยัด รักประเทศ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข **คนเก่ง** คือ คนที่สมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถทางภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะเป็นผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเอง

ได้ เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันต่อเทคโนโลยี สามารถใช้สติปัญญาในการเผชิญและ
พิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเอง สังคม และ
ประเทศชาติได้ ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)
ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและ
ข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน
พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลาง
การพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อ
การรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ สถานะ
ด้านสังคมของประเทศปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ที่เป็นผลกระทบจาก
การเลือนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศ ทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาด
การคัดกรองและเลือกวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะ
เด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบัน
ศาสนา มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังศีลธรรมให้มีคุณภาพและจริยธรรม
ลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ใน
ด้านวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นยังถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่
น้อย ทั้งระบบคุณค่าของสังคมไทยในเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกัน
และกันเริ่มเสื่อมถอย วิสัยทัศน์และพันธกิจประเทศไทยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 วิสัยทัศน์
มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำ
ความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ
เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบ
บริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็น
ประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ส่วนพันธกิจมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน
ภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ
ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มี
องค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์
จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อ
สาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่
ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อสร้าง
โอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนให้มี
คุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุก
วัยตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร รักการ (2522) ศึกษาเปรียบเทียบจิตลักษณะของ

นักศึกษาอาสาสมัคร ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาอาสาสมัคร มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า นักศึกษาที่ไม่ได้ทำกิจกรรม และมีความเชื่ออำนาจภายในตน รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อการอาสาพัฒนา มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ทำกิจกรรมด้านนี้ สอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน (2538) ที่กล่าวไว้ว่า การที่นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมถือเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาแต่ละคนรู้จักตนเองมากขึ้น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อันเป็นผลให้แต่ละคนสามารถพัฒนาการเรียน วิชาการ สังคม ร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพและวุฒิภาวะสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้นักศึกษามีประสบการณ์ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเสนอความคิดเห็น กล้าแสดงตน รู้จักฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบและฝึกความคิดตลอดจนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของทบวงมหาวิทยาลัย (2537) ที่ว่าการที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์จะช่วยให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ได้รับประสบการณ์ตรง และเพิ่มทักษะการติดต่อ ประสานงาน เพิ่มจิตสำนึกต่อสังคม รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักวิธีการแก้ปัญหา มีความสามัคคีในหมู่คณะและเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี สอดคล้องกับ ชาญชัย อินทรประวัตติ (2533) ที่กล่าวว่ากิจกรรมนักศึกษาจะช่วยสร้างสรรค์ด้านการมีบุคลิกภาพและค่านิยมของการเป็นมนุษย์ที่ดี และสามารถสร้างสันติสุขและสุนทรียภาพแก่สังคมได้ นักศึกษาจึงรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา มาก สอดคล้องกับ จิรวัดน์ วีรังกร (2542) ที่กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมของนักศึกษาจะทำให้นักศึกษาได้คิด และรู้จักคิดเกี่ยวกับตนเอง ทักษะที่มีต่อบุคคลอื่น ทักษะที่มีต่อการทำงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2549) ศึกษาวิจัยบทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่าค่านิยมของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการมีคติเตือนใจทำให้รู้จักพึ่งตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การบริจาสสิ่งของเพื่อจิตใจเบิกบานเป็นสุข ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น ยึดหลักธรรมคำสอนของครูอาจารย์ และทำให้มีความเชื่อมั่น ด้านค่านิยมเกี่ยวกับสังคม ได้แก่นักศึกษายึดมั่นในคำสอนหรือปณิธานของสถาบัน ทำให้มีความรักเพื่อนๆ และมีความสามัคคีทำประโยชน์ให้กับสังคมทำให้เกิดความเสียสละ อยู่ร่วมกันในสถานศึกษาทำให้รู้จักการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น นักศึกษาแต่งกายสะอาดและถูกต้องตามระเบียบสถานศึกษาทำให้บุคลิกภาพทางกายและจิตใจดี นักศึกษามีมารยาทดีประพฤติดีทำให้รู้จักวางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการมีมารยาทดี ประพฤติดี ทำให้รู้จักวางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และได้เสนอแนะให้นักศึกษาควรได้พัฒนาคุณลักษณะทางด้านสังคม ควรได้รับการพัฒนาด้านการมีน้ำใจ การตรงต่อเวลา การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม การรับรู้

ข้อมูลข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาบุคลิกภาพ การวางตัวให้เหมาะสมกับระดับ การศึกษา การรู้จักใช้สิทธิในขอบเขตของตน การมีมารยาทและการเข้าสังคม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ได้จัดเสวนาเรื่องกระบวนการเสริมสร้าง จริยธรรม ซึ่งกล่าวถึงเยาวชนในปัจจุบันนี้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลายอย่างคิดว่าจะทำ อย่างไรให้เยาวชนเข้าใจเรื่องศีลธรรม จริยธรรมและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ วิธีการส่งเสริมคือ ต้องบูรณาการระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน เช่น “แนะให้ทำ” คือการเรียนการสอนให้มีความรู้ สอนแนวทางการปฏิบัติ “นำไปให้ดู” คือฝึกสอนวิธีปฏิบัติเพื่อให้ปฏิบัติเป็น “อยู่ให้เห็น” คือ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำเนินชีวิตตามแนวทางที่สอน “เข็นให้ตลอด” คือมีจิตมุ่งมั่นที่จะ กล่อมเกล่าให้เด็กเป็นคนดีของสังคมและดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ ภักฤษยา งามนุช (2549) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าในภาพรวมนิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะยิ้มแย้มแจ่มใส การกตัญญูรู้คุณ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น อ่อนน้อมถ่อมตน และมีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทย ด้านการเมืองค่อนข้างสูง แต่ยังรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาโดยแสดงออกทางเครื่องแต่งกาย การรับประทานอาหาร นิสิตนักศึกษาจะมีความภูมิใจในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ชื่นชมการปกครองของไทย และภาคภูมิใจในภาษาไทย แต่การปฏิบัติยังต้องได้รับการส่งเสริม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบรมราชชนก สมเด็จพระราชบิดาเจ้าฟ้ามหาดล อดุลยเดช ซึ่งกล่าวว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจ ที่หนึ่ง ลาก ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งวิชาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

1.2 เพื่อศึกษาระดับความเห็นว่าเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกันส่งผลต่อ

จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จากผลการวิจัย พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปรากฏดังนี้ ระดับความเห็นว่าเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปรากฏดังนี้

1.2.1 ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาได้รับการอบรมสั่งสอนจาก ผู้ปกครอง ด้านวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน รองลงมา คือนักศึกษาได้รับความรัก ความเอาใจ ใสและพร้อมให้กำลังใจจากบุคคลในครอบครัว นักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว และสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีให้ต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาได้รับความช่วยเหลือทุนทรัพย์บริจาคเพื่อจิตสาธารณะประโยชน์ รองลงมาคือนักศึกษา ได้รับคำชมเชยหรือรางวัลตอบแทนความดีจากบุคคลในครอบครัว และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรในปกครองที่มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรักความอบอุ่น รับประทานอาหาร ยอมรับความสามารถความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยในการปลูกฝังให้ลูกมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสาธารณะมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ความอบอุ่นของครอบครัว การฟังธรรมชาติ การได้รับการอบรมความเป็นคนดีจากพ่อแม่ การทำบุญทำทาน การเข้าวัดฟังธรรม เพศ เกรตเฉลี่ยสะสม และจำนวนพี่น้อง และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบคือ ภูมิฐานะ และสถานภาพของครอบครัว ดังที่ สุมาลี จันทร์ชลอ (2541) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หรือแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความสามารถในการคิดหาเหตุผล ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กัน และยังพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง ดังที่ ชาย โพธิ์ลีดา และคณะ (2540) ได้ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจากประชากรหลัก 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำงานราชการ รัฐวิสาหกิจหรืองานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ส่วนตัว และกลุ่มนักศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการศึกษานอกระบบสถานศึกษาโดยสถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาในระบบสถานศึกษามีความสำคัญน้อย การรณรงค์ทางสื่อควรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจง มาตรการทางกฎหมายต้องเข้มงวด และถ้ามีโทษจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง ส่วนด้านนโยบายและการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญน้อย สอดคล้องกับ โกศล มีความดี (2547) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกันมีจิตสาธารณะแตกต่างกัน กล่าวคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ เช่นเดียวกับ บุญกร คำคง (2542) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการติดต่ออย่างมี

วิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่ออำนาจภายในตน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนุก การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.2.2 ด้านการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาแสดงพฤติกรรมอย่างเท่าเทียมกันในกลุ่มเพื่อนๆ ด้วยกัน รองลงมา คือนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ หรืออาจารย์อย่างกัลยาณมิตร นักศึกษามีการพบปะกับเพื่อนๆ และอาจารย์ที่ได้ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษามีค่านิยมที่คล้ายคลึงกันกับเพื่อนๆ รองลงมาคือนักศึกษาได้รับสิ่งของแบ่งปันจากอาจารย์หรือเพื่อน นักศึกษาได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าจากอาจารย์และเพื่อนในกลุ่ม

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนได้รับการอบรมจากผู้สอน ได้คบหากับเพื่อน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการขัดเกลาทางสังคมและบุคลิกภาพของผู้เรียน แต่สถานศึกษาจะมีปัญหาทางการอบรม เพราะการอบรมไม่ตรงกับทางบ้าน ซึ่งสถานศึกษาสอนในสิ่งที่ป็นทฤษฎีและอุดมคติจนเกินไป ประกอบกับวัยรุ่นมักเกรงใจผู้สอนมากกว่าพ่อแม่ โดยอยากให้ผู้สอนรัก อยากให้ผู้สอนชม และพยายามเอาใจผู้สอน ดังนั้นผู้สอนจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก การที่ผู้เรียนได้คบหาบุคคล และทำให้ผู้เรียนประพฤติตนตามการกระทำของเพื่อน การยอมรับและปฏิบัติตามพฤติกรรมของกลุ่มทั้งในด้านดีและไม่ดี รวมทั้งรับเอาค่านิยมความเชื่อ เจตคติของกลุ่มมาเป็นของตนเอง เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างมาก สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ชินพันธ์ อ้างถึงใน วรารัตน์ ทิพย์รัตน์ (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียนในชั้น กับความรู้สึกรับผิดชอบและมโนภาพแห่งตน ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปฏิสัมพันธ์หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย ดังที่ ดวงพร ศรีจันทวงศ์ (2540) ได้ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในชั้นเรียน พบว่า ในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ภายในขอบเขตของชั้นเรียน ผู้เรียนจะไม่กลัวการวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ หรือคัดค้าน ส่วน บุธ อ้างถึงใน อัจฉรา โฉมแจลัม (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน พบว่า ผู้สอนที่พยายามทำความเข้าใจกับผู้เรียน เห็นอกเห็นใจผู้เรียน รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนได้ดีและมีความสามารถปรับตัวได้สูง ซึ่งต่างกับผู้สอนที่มุ่งสอนโดยวิธีที่กดดันให้ผู้เรียนยอมรับความต้องการของตน ผลที่สุดผู้เรียนก็จะไม่พอใจในตัวผู้สอนและเรียนไม่ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษา

มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมจากการรายงานตนเองของนักศึกษาไม่ค่อยสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มอาจารย์ ภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มจะมีคุณธรรมต่ำ คุณธรรมด้าน ความรับผิดชอบและความไม่เห็นแก่ตัว นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์มีน้อยที่สุดตัวแปรที่สัมพันธ์ทางบวกกับการมีคุณธรรมคือการพัฒนาปรับปรุงตนเอง การบำเพ็ญประโยชน์ การได้รับการอบรมเอาใจใส่จากผู้สอน การมีเพื่อนที่ดี และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบคือ สาขาวิชาที่ศึกษา สังกัดของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับ อัจฉรา โฉมแจ่ม (2544) ศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรักที่มีต่อผู้อื่น กลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน เพศและคะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับความต้องการแรงเสริมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ขณะมีความสัมพันธ์กับลักษณะกิจกรรมเพื่อสังคม ดังเช่น โกศล มีความดี (2547) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกันมีจิตสาธารณะแตกต่างกันกล่าวคือ การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชา การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน การได้รับแบบอย่างจากผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ โดยการรับรู้ความสามารถของตนและการสนับสนุนจากประชาชนสามารถร่วมกันทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจได้ ร้อยละ 55.9 ซึ่งตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจมากที่สุดคือการรับรู้ความสามารถของตนเอง รองลงมาคือการสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน ส่วน พรพรม พรคพวก (2550) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวคือ การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสาธารณะโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถอธิบายผลรวมกันได้ 48.20% และค่านำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม คือ การรับรู้ความสามารถของตน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวกับจิตสาธารณะรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กัน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะรายด้าน และค่านำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะรายด้านทั้ง 3 ด้านมากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถของตน โดยส่งผลทางบวก ส่วนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะ ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ และส่งผลทางบวกต่อด้านการถือเป็นหน้าที่และด้านการเคารพสิทธิการใช้ และในด้านการเคารพสิทธิการใช้ยังพบว่า

การคล้อยตามผู้อื่นส่งผลทางบวก สอดคล้องกับ ภัทรา พาชัยยุทธ (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจะไม่ชอบผู้สอนแบบเผด็จการที่มีนิสัยข่มขู่ปราศจากความเห็นอกเห็นใจ และการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลายนั้นผู้เรียนยิ่งโตเท่าไรก็มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์มากขึ้นเพียงนั้น

1.2.3 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาเชื่อว่าถ้าบุคคลได้เห็นแบบอย่างที่ดีเพื่อชุมชน/สังคม มีจริยธรรมจะทำให้มีจิตสาธารณะสูง รองลงมาคือการมีจิตสาธารณะที่ดีได้ นักศึกษาต้องมีความสุขในการศึกษาค้นคว้า และมีความปรารถนาอย่างแท้จริงที่จะเรียนรู้ และการเรียนรู้แบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดีทำให้นักศึกษามีจิตสาธารณะในทางบวก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือนักศึกษาสามารถอ่านทำความเข้าใจวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การสังเกต การฟัง การสรุป และการสื่อสารได้ก็จะนำตนเองเข้าไปช่วยทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมได้เช่นกัน รองลงมาคือนักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการใช้เหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ถือเป็นปัจจัยในการมีจิตสาธารณะ และนักศึกษาสามารถวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามความต้องการของตนเองจะทำให้มีจิตสาธารณะ

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะคุณลักษณะของบุคคลด้านความรู้ เจตคติ และทักษะความรู้ ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามความสนใจของตนเอง โดยมีความคิดริเริ่มในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรม แสวงหาทรัพยากรในการเรียนรู้ ทั้งทรัพยากรที่เป็นบุคคลและวัตถุ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ มีการประเมินผลด้วยตนเองว่าได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในการวิจัยนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นในทางคุณลักษณะของผู้เรียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง (2547) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบและไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ กับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน เช่นเดียวกับ มุทิตา หวังคิด (2547) ศึกษาการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์มีจิตสาธารณะสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้รับการฝึก ดังที่ บุญทัน

ภูบาล (2549) ได้ศึกษาการใช้วิถีทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้วิถีทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวม ก่อนการใช้วิถีทัศน ระหว่างการใช้วิถีทัศนและหลังการใช้วิถีทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกัน โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้วิถีทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ ก่อนการใช้วิถีทัศน ระหว่างการใช้วิถีทัศน และหลังการใช้วิถีทัศนในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกัน โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยทั้ง 3 องค์ประกอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นตัวพยากรณ์ ได้ดีคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 26.40 และสามารถร่วมเป็นตัวพยากรณ์ร่วมกับการสนับสนุนจากครอบครัว ได้ร้อยละ 30.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นกับตัวแปรตามคือ จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อันประกอบด้วย 1) การดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม 2) ลักษณะของการใช้ที่หลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม 3) การทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดโดยถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล 4) การรับอาสาที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม 5) ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และ 6) แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่น ได้ใช้ของส่วนรวม ซึ่งศึกษาจิตสาธารณะทั้งโดยรวมและรายด้าน ที่ทำการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายต่างพบผลที่สอดคล้องกันว่ามีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการศึกษาพฤติกรรมตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ที่เสนอว่า สาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์มีผลมาจากลักษณะทางจิตใจที่เป็นสาเหตุภายในตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคลที่มีการเชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล มีความดี (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกสามารถร่วมกันทำนายการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีได้

2.1 จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนจากครอบครัว แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักศึกษามาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นสูงขึ้นจะมีการสนับสนุนจากครอบครัวสูงขึ้นตามไปด้วย

ทั้งนี้จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกต ตามทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1986 : 399-401) ที่เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือการเรียนรู้ของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบ ด้วยวิธีการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของนักศึกษาจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ซึ่งนอกจากการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของทางมหาวิทยาลัยแล้ว นักศึกษายังจำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ ดังนั้นการเรียนรู้ของนักศึกษาจึงมักมีอาจารย์เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติหรือการแสดงพฤติกรรมของตน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด ที่กล่าวว่าผู้สอนเป็นผู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ถ้าผู้สอนสอนให้ผู้เรียนรู้และกระทำแต่สิ่งดีๆ ผู้เรียนก็จะเป็นคนดี มีค่านิยมทางดีด้วย ดังนั้นในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านผู้สอนซึ่งเป็นตัวต้นแบบนั้น จึงมีผลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักศึกษา อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาด้วย อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนจากครอบครัวที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ จากการศึกษา พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามีบทบาททำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการคิด การตัดสินใจและการแสดงพฤติกรรมของนักศึกษาเป็นไปได้หลายรูปแบบตามสถานการณ์ที่พบ ซึ่งนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อันเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้นักศึกษารู้จักคิด ตัดสินใจด้วยตนเองว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ มีความเป็นตัวของตัวเอง อีกทั้งนักศึกษาเป็นช่วงวัยรุ่นที่ต้องการอิสระ ไม่ชอบให้ใครมาสอน มาคอยช่วยเหลือ แต่ต้องการการสนับสนุนจากครอบครัวด้านกำลังใจ การส่งเสริมและคอยชี้แนะเวลามีปัญหาอุปสรรค ในขณะที่อิทธิพลของสภาพแวดล้อมใกล้ตัวนักศึกษาได้เข้ามามีบทบาทต่อค่านิยมและพฤติกรรมทางด้านจิตสาธารณะมากขึ้น ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา เพราะจิตสาธารณะเป็นลักษณะของกระบวนการคิดและการแสดงพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งนับเป็นจิตสำนึกที่ต้องมีการปลูกฝังมาเป็นระยะเวลาานพอสมควร การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อนแม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ ที่ศึกษาอยู่ 4 ปี แต่เป็นช่วงวัยที่มีเอกลักษณ์ของตนหรือพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนให้ชัดเจนขึ้น จึงทำให้การแสดงจิตสาธารณะของนักศึกษามักขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเอง ประกอบกับการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน จึงทำให้กระบวนการคิดและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อส่วนรวม หรือการมีจิตสาธารณะย่อมขึ้นอยู่กับจิตลักษณะของนักศึกษาเป็นสำคัญ

สอดคล้องกับ โกลด์ มีความดี (2547 : 69) กล่าวว่า บุคคลที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงจะเป็นผู้ที่มีการจิตสำนึกสูงกว่าบุคคลที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากแนวคิดปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ได้อธิบายว่า ธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องมีความสัมพันธ์ อยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายที่ต้องการการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกต่างๆ ซึ่งกันและกัน และเกิดเป็นความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ รู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับในสังคม ดังนั้นการที่นักศึกษาที่มีการสนับสนุนจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมสูงจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติตนได้บรรลุถึงความต้องการของตนเอง ของบุคคลอื่นและของสังคมในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยเน้นให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องมีการกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และเข้าร่วมในเรื่องที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นลักษณะของจิตสำนึก และจากแนวคิดปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อจิตสำนึกดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ อัญชานา วงศ์ภักดี (2536) พบว่า การได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านสุขภาพ และการยอมรับจากชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการดำเนินงานของด้านการควบคุมงาน การวางแผน การจัดองค์กร ดังนั้น การที่นักศึกษาได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว อาจารย์ เพื่อน และการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นสูง จะทำให้ระดับความต้องการพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก การยอมรับ ยกย่อง การเห็นคุณค่า การเป็นเจ้าของ ความมีชื่อเสียง และความปลอดภัย (Thoits, 1982 : 146) ได้รับการตอบสนอง เกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ รู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม ซึ่งจะทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและมีความหมาย (ยศวรรณ นิพัทธ์ศิริผล, 2541 : 38) ทำให้นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากทุกๆ ด้าน คือ จากครอบครัว สถานศึกษา เพื่อนและสภาพแวดล้อมภายนอกจะเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกสูง

ประเด็นการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกต ตามทฤษฎีปัญญาสังคมของแบนดูราที่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือการเรียนรู้ของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวเอง ทั้งนี้เพราะตัวเองเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงได้พร้อมๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่างๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็น โดยไม่มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง และจากการที่บุคคลในครอบครัว อาจารย์ เพื่อนจัดเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล และมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาในสถานการณ์ต่างๆ ในการแสดงออกทางจิตสำนึก ทำให้นักศึกษาได้สังเกตพฤติกรรมของบุคคลรอบข้าง จดจำพฤติกรรมประเมินคุณค่า คัดแปลงเลียนแบบพฤติกรรมมาเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงพอใจ เช่นเดียวกับ หลุทัย อาจปรุ (2544 : 148) พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับ อนุชาติ

พวงสำลี (2543 : 13) พบว่าการมีจิตสำนึกสาธารณะเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ เมื่อนักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการเรียนรู้จะมีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความยืดหยุ่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ สามารถหาทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง เนื่องจากการนำตนเองเป็นการฝึกฝนที่ได้รับอิทธิพลจากการควบคุมภายใน นักศึกษาพยาบาลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นสูง จึงมีการควบคุมพฤติกรรมตนเองให้มุ่งสู่วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ดังนั้นนักศึกษาเมื่อมีการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น จึงต้องมีการเชื่อมโยงในทุกบริบทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง นักศึกษาที่มีความสามารถในการเรียนรู้จึงมีจิตสาธารณะสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการมีจิตสาธารณะเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และต้องมีแรงจูงใจภายในเพื่อผลักดันให้กระทำพฤติกรรมที่ได้ตั้งไว้จากการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นั้นเริ่มจากการรับรู้เหตุการณ์หรือบุคคล แล้วแปลความหมายเข้าสู่ระดับจิตสำนึก ใช้แรงผลักดันและแรงจูงใจให้กระทำหลังจากการคิดวิเคราะห์ จนหาข้อสรุป สร้างสรรค์ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสาธารณะเหล่านั้น บุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นจะมีแรงจูงใจภายใน เปิดกว้างต่อประสบการณ์ จึงเป็นคุณลักษณะที่ทำให้เกิดการมีจิตสำนึกสาธารณะไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับจิตสำนึกเท่านั้น แต่ก่อให้เกิดพฤติกรรมจึงทำให้ปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมก็จะมีคุณภาพ นอกจากนั้นบุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้มักมีลักษณะยืดหยุ่น ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันกับความหลากหลายของบุคคลได้ (หฤทัย อาจปฐ, 2544 : 150) การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกกับเพศ รองลงมาคือชั้นปีที่ศึกษากับเพศ และการสนับสนุนจากครอบครัวกับเพศ ยกเว้นตัวแปรคณะวิชากับเพศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนวรรณ รุณภัย และคณะ (2542) พบว่า ระดับชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันไม่ทำให้จิตสำนึกต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแตกต่างกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของ จันทร์จิรา มูลเมือง (2535) พบว่า ระดับชั้นปีที่ศึกษาไม่ทำให้ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีแตกต่างกัน อธิบายได้ว่า การมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนชั้นปีที่ศึกษา เนื่องจากการมีจิตสาธารณะเป็นระบบการรับรู้ที่ก่อให้เกิดเป็นระบบค่านิยมของบุคคล ได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม และการควบคุมตนเองซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2543 : 13) ดังนั้นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานีที่มีประสบการณ์ในการศึกษาและอยู่ในสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษามากกว่า และยอมรับเหตุการณ์รอบข้างว่าเป็นปัญหาของส่วนรวม จึงก่อให้เกิดจิตสาธารณะ เมื่อพิจารณาจากสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนและมวลประสบการณ์ที่เน้นให้นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่จัดโดยมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญต่อการมีจิตสาธารณะ สิทธิ

และหน้าที่ของพลเมืองค่อนข้างมาก ทำให้นักศึกษามีการรับรู้ต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจากสิ่งแวดล้อมในสถาบันการศึกษาสูง มีการสอดแทรกในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองดี แม้ว่ากระบวนการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการบรรยายและการอภิปราย แต่การได้เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดก็เพียงพอในการทำให้นักศึกษาซาบซึ้ง สร้างสรรค์ต่อการมีจิตสาธารณะจนยอมรับเป็นค่านิยมส่วนบุคคล จำนวนปีที่ศึกษาซึ่งแสดงถึงระยะเวลาที่ศึกษาและประสบการณ์ที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับการมีจิตสาธารณะ

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น กับตัวแปรจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปรากฏว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ร้อยละ 26.40 เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่าง 2 ตัวแปรรวมกัน คือการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นกับการสนับสนุนจากครอบครัว มีเปอร์เซ็นต์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะเท่ากับ 30.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มากที่สุดคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น (26.40%) และปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน อย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ (Sig. = .062 มากกว่า .05) และมีความสัมพันธ์อยู่ในทิศทางตรงข้าม อย่างไรก็ตามปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมทั้ง 3 ตัวแปร เมื่อนำมารวมกันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในระดับสูงที่สุด (30.80%) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และแนวคิดของการศึกษาตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ที่เสนอว่าสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ มีผลมาจากลักษณะทางจิตที่เป็นสาเหตุภายในตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสาเหตุภายนอก ตัวบุคคลที่มีการเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทั้งนี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมปัญญานิยมที่มีความเชื่อพื้นฐานว่ากระบวนการทางปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้มีผลทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องคำนึงถึงตัวแปรภายในที่เป็นกระบวนการทางปัญญา (ประทีป จินฉิ่ง, 2540) โดยทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544) แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะบางประการกับพฤติกรรมต่างๆ ที่น่าปรารถนาของคนดีและคนเก่ง ซึ่งจิตสาธารณะถือว่าเป็นพฤติกรรมประเภทหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี โดยนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะสูงคือ รู้จักดูแล เอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มที่พิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมของสังคม และตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิ

ของผู้อื่น ดังนั้นการที่นักศึกษาจะแสดงพฤติกรรมการทำดี คือ มีจิตสาธารณะสูงน่าจะเป็นผลโดยตรงจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น

ทั้งนี้จากการศึกษายังพบว่า ตัวแปรการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน เมื่อนำเข้าสมการค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) ปรากฏผลในเกณฑ์ที่ต่ำมาก และผลการทดสอบทั้ง 2 โมเดล ไม่ปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้สูงที่สุดร้อยละ 26.40 เมื่อนำมารวมกันกับตัวแปรการสนับสนุนจากครอบครัว ปรากฏว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ร้อยละ 30.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ ทัศนญาณล กระต่ายแก้ว (2550 : 108-109) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า การได้รับการปลูกฝังความเป็นไทยในครอบครัว การได้รับการปลูกฝังความเป็นไทยในโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมของคนดีมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้อย่างดีด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ (อ้างอิงจาก Selman and Byrne, 1974 ; Grain, 1980 ; Phillips, 1981) ที่เชื่อว่าปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เด็กสามารถเอาชนะการรู้จักแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น โดยจะคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น คือประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม และได้รับการตอบสนองหรือข้อมูลย้อนกลับจากสังคม ประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางสังคมจะช่วยกล่อมเกลาให้เด็กรู้จักคิดพิจารณาสถานการณ์ต่างๆ จากแง่มุมหรือสายตาของผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจิตสาธารณะเป็นลักษณะของกระบวนการคิดและการแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม จึงทำให้การตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะอะไรควรอะไรไม่ควรทำ มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงทำให้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ทางสังคมส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ หฤทัย อาจปรุ (2544 : 147) อธิบายได้ว่าการมีจิตสำนึกสาธารณะเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสาร พุดคุยแลกเปลี่ยนเจตคติของแต่ละบุคคล ทำให้มีการปรับตัวเพื่อให้เข้าในกลุ่มสังคมได้ เนื่องจากบุคคลจะมีการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อเจตคติของบุคคลรอบข้าง (Bandura, 1989 : 11) และก่อให้เกิดเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีการเรียนรู้จะชอบการสมาคมกับบุคคลต่างๆ ทั้งเพศชายและเพศหญิง (Bolton and Kanneke, 1968 : 183-197) ดังนั้นปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในระดับสูง

ส่วนตัวแปรการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน เมื่อนำเข้าสมการค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) ปรากฏผลในเกณฑ์ที่ต่ำมาก สอดคล้องกับ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจอร์, (2543 : 13) ศึกษาพบว่าการมีจิตสำนึกสาธารณะเกิดจากการกล่อมเกลாதองศาสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ในอดีตสังคมไทยมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นระบบ ศักคณา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยไม่ได้เตรียมความพร้อมของประชาชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องประชาธิปไตย สิทธิและหน้าที่ของประชาชน ประกอบกับ ในแบบเรียนในระบบการศึกษา สอนนักศึกษาแต่หน้าที่พลเมืองซึ่งเป็นลักษณะพลเมืองที่ดีที่ยอมตาม การปกครองของรัฐ ทำให้นักศึกษาคิดว่าหน้าที่ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชนและประเทศต้อง กระทำโดยรัฐหรือผู้แทนราษฎร ทำให้นักศึกษาได้รับค่านิยมของการเป็นประชาชนที่ต้องพึ่งพา ผู้อื่น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมด้วยตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ แม้มีแนวคิดและ ความปรารถนาในการช่วยเหลือสังคม แต่ก็ไม่ปฏิบัติ ไม่ร่วมมือเพื่อสร้างพลังในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากคิดว่าควรเป็นหน้าที่ของชนชั้นปกครองเท่านั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจึงไม่ได้รับการ แก้ไขให้ดีขึ้นเท่าที่ควร ดังนั้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา จึงควรปรับปรุง หลักสูตร และจัดการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ สิทธิและหน้าที่ ของพลเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและดำเนินการตามแนวทางพระปณิธานของ พระราชบิดา

“ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัว	เป็นที่สอง
ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์	เป็นกิจที่หนึ่ง
ลาก ทรัพย์ และเกียรติยศ	จะตกแก่ท่านเอง
ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพ	ไว้ให้บริสุทธิ์”

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3.1 ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมจิตสำนึกของนักศึกษาใน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ถือเป็นการทำตามพระปณิธานของพระราชบิดาที่เน้นให้นักศึกษาทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง 2) ควรมีการส่งเสริมจิตสำนึกให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอนว่านักศึกษาจะสร้างจิตสำนึกอย่างไร 3) ทำให้สังคมในมหาวิทยาลัยเป็นสังคมที่น่าอยู่ เพราะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เพื่อร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ให้ส่วนรวม 4) เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่นักศึกษา

ให้จบออกไปเป็นคนดี มีคุณภาพ และมีคุณธรรม 5) การส่งเสริมจิตสาธารณะมีผลทำให้นักศึกษารู้จักความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม

3.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาว่ามหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ควรมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่เป็นหมู่/คณะมากขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะได้มีความสนิทสนม รักใคร่สามัคคีปรองดองกัน 2) จัดโครงการอบรม/สัมมนา/เสวนา/บรรยาย/เข้าค่ายเรียนรู้/เข้าค่ายฟื้นฟู/ค่ายอาสา/ทัศนศึกษา/ดูงานของมหาวิทยาลัยอื่นๆ เกี่ยวกับกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อย่างต่อเนื่องและให้นักศึกษาได้เข้าร่วมให้มากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน 3) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะ เพื่อให้นักศึกษาได้ซึมซับและเข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม 4) สร้างแนวทางในการปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสาธารณะให้กับนักศึกษาอยู่ตลอดเวลา 5) ควรจัดอบรมสัมมนาในหัวข้อเกี่ยวกับจิตสาธารณะสร้างได้อย่างไร? , คุณธรรมจริยธรรม, การเป็นพลเมืองดีของสังคม, การปลูกฝังจิตสำนึก ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่านักศึกษาที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น ไม่ได้มีผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีแต่อย่างใด โดยเฉพาะปัจจัยด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น แนวทางซึ่งสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะ ดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตร ให้นักศึกษาได้ศึกษาในรายวิชา “การเมืองการปกครองไทย” ซึ่งปัจจุบันรายวิชานี้ยังไม่ได้บรรจุเป็นรายวิชาบังคับ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง และกระบวนการในการส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะในระดับที่สูงขึ้น

1.2 ควรมีการประชุมนิเทศนักศึกษาให้ทราบถึงบทบาทของชุมชน ปัญญาชนที่นอกจากเป็นคนดีแล้วต้องเป็นคนที่พึงของสังคมและประเทศชาติได้ด้วย ฝ่ายกิจการนักศึกษาของแต่ละคณะ ควรมีกิจกรรมการณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษา เช่น

โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มีจิตสาธารณะ เป็นต้น

1.3 ฝ่ายกิจการนักศึกษาของแต่ละคณะควรจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมได้มีกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีร่วมกัน นำไปสู่ความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น โครงการองค์การบริหาร องค์การนักศึกษาหัวใจสามัคคี โครงการจัดการเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

1.4 ผู้ปกครอง อาจารย์ เพื่อน และผู้เกี่ยวข้องที่จะช่วยกันส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะสูงขึ้น ควรเน้นการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะของกิจกรรมมากขึ้น หรือมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์ ทั้งต่อผู้สอนและเพื่อนๆ ได้รู้จักคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง สำหรับผู้ปกครองควรมีการให้คำปรึกษา มีส่วนร่วมในการปลูกฝังและส่งเสริมจิตสาธารณะให้กับนักศึกษา รวมถึงการให้คำแนะนำในการเลือกรับสื่อที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะ ทำให้นักศึกษามีจิตสำนึกที่ดี มีบุคลิกภาพ พฤติกรรมและค่านิยมเป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

1.5 จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่มีผลการเรียนดี ได้แสดงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยกันจัด โครงการติวเข้มนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ เช่น โครงการการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) โครงการพี่ติวน้อง โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการค่ายพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โครงการพี่เลี้ยงวิชาการ เป็นต้น

1.6 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปพิจารณาจัดแนวทางฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาต่อไป นอกจากนี้ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษาต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอแนะไว้ ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา หรือบุคลากรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทุกวิทยาเขต และเขตการศึกษา

2.2 ศึกษาการมีจิตสาธารณะในกลุ่มประชากรอื่น เช่น บุคลากรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งอาจารย์ ผู้บริหาร

2.3 ศึกษาเชิงพัฒนาเครื่องมือประเมินการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา

2.4 ควรมีการวิจัยทดลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา โดยเน้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง นอกจากนี้ควรมีการศึกษาสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับผู้สอนให้ชัดเจน

ยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นจากกิจกรรมการสอนของอาจารย์ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนักศึกษา

2.5 ศึกษาเพื่อหาเกณฑ์ในการอ้างอิงระดับของการมีจิตสาธารณะในกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการวัดการมีจิตสาธารณะ

2.6 ศึกษาโดยการทดลองใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าเดิม

2.7 ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมความเป็นพลเมือง

2.8 ตัวแปรจิตสาธารณะเป็นตัวแปรที่ค่อนข้างใหม่ยังมีการศึกษาไม่แพร่หลายมากนัก และนักศึกษาเป็นเยาวชนที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ดังนั้นงานวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาการมีจิตสาธารณะของบุคลากรของหน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ ที่ลักษณะงานมีความสำคัญต่อคนส่วนมาก อาทิเช่น แพทย์ พยาบาล ครู ตำรวจ เป็นต้น

Prince of Songkla University
Pattani Campus